

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська політехніка»,
доктору наук з державного управління, професору
Миколайчуку Миколі Миколайовичу

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри публічного управління та землеустрою **Покатаєва Павла Сергійовича** на дисертацію Белошапки Тетяни Василівни на тему *«Організаційний механізм функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки в Україні»*, подану до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ10676 Національного університету "Одеська політехніка" на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами.

Проблематика удосконалення організаційного механізму функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки в Україні набуває особливого значення в умовах зростання екологічних викликів, спричинених тривалим виснаженням природно-ресурсного потенціалу, деградацією довкілля та додатковими загрозами, що виникли внаслідок воєнного стану. Становлення ефективної системи екологічної безпеки розглядається як ключова передумова сталого розвитку держави, збереження здоров'я населення та стабільності територіальних громад, що обумовлює потребу у комплексному перегляді підходів до публічного управління у цій сфері.

Зростання значення екологічної складової державної політики зумовлює потребу у впровадженні інноваційних моделей організаційного механізму, здатних забезпечити дієву координацію органів виконавчої влади, органів

місцевого самоврядування, територіальних громад і громадських організацій. Недостатня ефективність наявних управлінських практик, їх фрагментарність і низький рівень залучення громадянського суспільства спричиняють необхідність системного наукового обґрунтування шляхів модернізації.

Актуальність теми підсилюється також глобальними тенденціями до інтеграції екологічних принципів у всі сфери державного управління, зокрема в умовах виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо охорони довкілля та сталого розвитку. Використання зарубіжного досвіду, особливо в частині інституційних реформ, інтеграції громадського контролю та механізмів інклюзивної екологічної безпеки, відкриває перспективи підвищення ефективності державної політики у цій сфері.

Таким чином, дослідження, спрямоване на комплексне обґрунтування теоретичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційного механізму функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки України, є своєчасним і відповідає сучасним потребам державного управління та науковим пріоритетам.

Зазначені вище твердження свідчать про наявність низки ще невирішених питань реалізації публічного управління в сфері екологічної безпеки. Тому, актуальність дисертаційного дослідження Белошапки Тетяни Василівни не викликає сумнівів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Аналіз змісту дисертації і автореферату, висновків і рекомендацій свідчить, що наукова новизна дослідження сформульована авторкою самостійно, має належний рівень обґрунтованості і достовірності. Чітко визначені об'єкт, предмет і завдання дослідження. В дисертаційній роботі опрацьовано широку базу теоретичного підґрунтя. Авторкою проаналізовано 201 джерело, узагальнено напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців, які безпосередньо стосуються реформи децентралізації в Україні. Робота

відзначається високим науково-теоретичним рівнем дослідження і обґрунтованістю нових наукових положень, висновків і рекомендацій. Вдале використання комплексу наукових методів забезпечило цілісний розгляд основної проблеми, теоретичне узагальнення і формулювання обґрунтованих висновків. Отримані в дисертації наукові результати є достовірними й характеризуються науковою новизною. Привертає увагу послідовне, взаємозв'язане і логічне викладення матеріалу, відповідність наукових доробок визначеній в дисертації меті та завданням дослідження. Висновки до розділів і загальні висновки чітко структуровані, логічно пов'язані між собою, відповідають змісту дисертації. Отже, до розв'язання поставленої наукової проблеми Белошапка Т.В. підійшла комплексно, що дозволило їй зробити обґрунтовані висновки та рекомендації.

Наукові результати, теоретичні положення й висновки дослідження отримано в межах науково-дослідних робіт: ОРІДУ НАДУ в межах комплексного наукового проекту «Державне управління та місцеве самоврядування» за темою: «Реінжиніринг управлінських процесів та управлінські інновації в органах публічної влади на регіональному рівні в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U101245); Навчально-наукового інституту публічної служби та управління національного університету «Одеська політехніка» в межах комплексного наукового проекту «Сучасні інновації в системі публічного управління в умовах глобалізаційних ризиків та кризових явищ» (номер державної реєстрації 0120U002247).

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційна робота Белошапки Т.В. є результатом наукових досліджень, спрямованих на вирішення важливої наукової проблеми публічного управління, що полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційного механізму функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки для забезпечення сталого розвитку країни та її регіонів.

Авторкою уперше запропоновано новий підхід до організаційного механізму публічного управління у сфері екологічної безпеки в Україні, що передбачає обґрунтування теоретичних засад формування системи публічного управління у сфері екологічної безпеки та визначення пропозицій практичного застосування щодо напрямів підвищення ефективності її функціонування, запропоновано перелік суб'єктів організаційного механізму публічного управління в сфері екологічної безпеки в Україні.

Важливими здобутками Белошапки Т.В., які висвітлені в науковій новизні «вперше», є розроблено генезу розвитку організаційного механізму публічного управління в сфері екологічної безпеки України на основі прийняття нормативно-правових актів, що були визначальними для системи публічного управління, сформовано основні аспекти інклюзивної екологічної безпеки; інструменти активної участі екологічних громадських організацій, як суб'єктів публічного управління; на основі зарубіжного досвіду запропоновано модель розвитку екологічної безпеки в Україні та методи її модернізації. Через інтеграцію технологій, інституційну реформу, залучення міжнародних партнерів і громадськості.

Авторкою удосконалено:

- значення терміну механізми публічного управління в сфері екологічної безпеки;
- структурні елементи механізму публічного управління в сфері екологічної безпеки;
- теоретичні засади формування системи публічного управління у сфері екологічної безпеки шляхом уточнення її загальної мети, завдань, об'єктів та суб'єктів, принципів, функцій, структури, механізмів та стратегій взаємодії між елементами системи;
- підхід до аналізу організаційного механізму публічного управління в екологічній сфері на основі результатів SWOT-аналізу;
- значення терміну публічне управління в сфері екологічної безпеки.

У дисертації набули подальшого розвитку: систематизація наукових теорій, концепцій, поглядів у сфері визначення сутності екологічної безпеки, які створюють наукове підґрунтя для теоретичного обґрунтування формування дієвого організаційного механізму публічного управління у сфері екологічної безпеки та підходи до механізмів підтримки екологічних громадських організацій через реалізацію екологічних ініціатив.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Головні наукові результати дисертаційного дослідження Т.В. Белошапки висвітлені у 26 публікаціях автора: у 7 статтях у вітчизняних фахових виданнях, 1 стаття у закордонному видавництві, 1 стаття у виданні (ESCI) by Web of Science, 17 тезах доповідей у збірниках матеріалів наукових комунікативних заходів.

Крім того, основні результати дослідження доповідались та обговорювались на 17 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Соціально-економічний розвиток регіонів в умовах децентралізації влади: цілі, механізми, інструменти» (м. Одеса, 2017 р.); «Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, 2017 р.); «Сталий розвиток регіонів України : проблеми забезпечення та реалізації» (м. Одеса, 2018 р.); «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, 2020 р.); «Перспективи розвитку територій: теорія і практика» (м. Харків, 2020 р.); «Публічне управління : традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, 2021 р.); «Sintezeleinvestigațiilor doctorale în documentul științelor politico-administrative și economice» (м. Кишинів, 2021 р.); «Міське самоврядування в Україні та світі: теорія і практика» (м. Полтава, 2021 р.); «Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice» (м. Кишинів, 2022 р.); «Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології » (м. Одеса, 2022 р.); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (м. Дніпро, 2022 р.); «Стратегія сталого розвитку України» (м. Рівне, 2022 р.);

«Пріоритетні напрями розвитку науки під час воєнного стану» (м. Одеса, 2022 р.); «Проблеми техногенно-екологічної безпеки в сфері цивільного захисту» (м. Харків, 2022 р.); Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загальнотехнічних та безпекових наук (м. Київ, 2023 р.); Молодіжна наука: інновації та глобальні виклики (м. Полтава, 2024 р.).

Практичне значення і впровадження результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, що сприятиме підвищенню ефективності процесу децентралізації.

Пропозиції авторки враховано в діяльності:

- Асоціації «Укррибспілка» (довідка про впровадження від 10.03.2023 року № 10-23);
- Українського товариства охорони природи Київської обласної ради (довідка про впровадження від 30.05.2023 року № 12);
- Калинівської селищної ради Фастівського району Київської області (довідка про впровадження від 26.07.2023 року № 59/02-31);
- Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної військової адміністрації (довідка про впровадження від 04.01.2024 року № 02/36);
- Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 24.01.2024 року № 01-20/145).

Використання результатів роботи.

Однією з найбільш характерних рис дисертації Т.В. Белошапки є її розширена практична значимість – не обмежуючись рамками теоретичних

висновків, робота продукує якісні інструменти й рішення, здатні суттєво підсилити ефективність сучасного публічного управління. Особливої уваги заслуговує той факт, що розроблені підходи вже впроваджуються у реальну діяльність органів державної й місцевої влади, а це підтверджує не просто актуальність, а й очевидну випереджальну дієвість результатів дослідження. Рекомендації та пропозиції авторки використовуються при розробці стратегічних рішень і удосконаленні правозастосовної практики, що підкреслює їхню глибоку відповідність сучасному запиту державних структур на інноваційні, гнучкі аспекти удосконалення організаційного механізму публічного управління в сфері екологічної безпеки.

Альтернативна позитивна перспектива закладена в самій логіці роботи: дисертація позиціонує себе як міст між різними сферами – наукою, управлінням і освітою, орієнтуючись не лише на тимчасовий ефект, а на довготривалі зміни. Символічно, що напрацювання інтегруються у функціонування органів влади, роботу екологічних громадських організацій, а також знаходять відображення в навчальних програмах із підготовки нової генерації управлінців. Пропозиції авторки адаптовані для гнучкого впровадження як на національному й регіональному рівнях. Особливу цінність робота набуває в тому контексті, що доводить здатність української управлінської науки не лише реагувати на поточні виклики, а й стратегічно випереджати їх, генеруючи унікальні рішення для зміцнення інституційної спроможності і системної доброчесності влади. Запропонований організаційний механізм поліфункціональний за змістом: від удосконалення організаційної структури державних установ і модернізації процедур до інноваційних інструментів моніторингу та контролю.

Таким чином, практична складова дослідження Т.В. Белошапки є потужним арсеналом управлінських рішень, що мають потенціал якісно змінити підхід до вироблення й реалізації екологічної безпеки в Україні. Робота демонструє приклад нового типу наукових розробок, які не просто відповідають на запит часу, а активно формують майбутнє, де публічне управління спирається на інновації, знання і реальні практичні результати.

Дискусійні положення та зауваження до змісту та оформлення дисертації.

З огляду на глибоке опрацювання досліджуваної тематики, значний рівень наукової новизни та послідовність викладу матеріалу, дисертаційну роботу Т.В. Белошапки можна охарактеризувати як фахово виконане та ретельно обґрунтоване наукове дослідження. Водночас, навіть у межах комплексного й аналітично ґрунтовного підходу, окремі питання залишаються дискусійними, що є характерною рисою наукового пошуку та стимулює подальший розвиток досліджень у цій сфері. Подібні аспекти відкривають додаткові можливості для поглибленого осмислення та подальшого вдосконалення представлених концепцій. У цьому контексті корисним видається акцентування уваги на окремих особливостях авторського бачення формування публічного управління в сфері екологічної безпеки.

1. Запропоновані моделі у роботі подані переважно описово, без належного графічного відображення та поглибленого порівняльного аналізу із зарубіжними практиками. Доцільно доповнити цей розділ схемами або таблицями, які наочно ілюстрували б інституційні зв'язки, а також підкріпити окремі положення посиланнями на міжнародний досвід. Це посилить візуальне сприйняття матеріалу та підвищить наукову цінність дослідження.

2. Запропоновані в дисертації рекомендації сформульовані на загальному рівні та не містять чітко визначених механізмів їх реалізації. Для підвищення практичної цінності дослідження доцільно конкретизувати рекомендації, визначивши відповідальних виконавців, етапи впровадження, необхідні ресурси та потенційні джерела фінансування.

3. У дисертації спостерігається брак кількісного підходу, оскільки висновки здебільшого базуються на якісному аналізі. Для підвищення обґрунтованості та достовірності результатів доцільно доповнити дослідження кількісними методами, зокрема статистичним аналізом, анкетуванням або іншими емпіричними інструментами.

4. У підрозділі 2.3 визначено стратегічні напрями дослідження на основі результатів SWOT-аналізу, який дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони об'єкта дослідження, а також виявити зовнішні можливості і загрози. Проте для більш ґрунтовного формування стратегічних пріоритетів доцільно застосувати методику TOWS-аналізу, що є логічним продовженням SWOT-аналізу.

5. У висновках роботи недостатньо акцентовано увагу на специфіці забезпечення екологічної безпеки в умовах війни та відбудови інфраструктури після неї. Врахування цих кардинальних особливостей є надзвичайно важливим для комплексного розуміння сучасних викликів і формування адекватних

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Висловлені зауваження та пропозиції щодо дисертації мають переважно рекомендаційний характер і не знижують високої оцінки та значної наукової цінності дисертаційної роботи Тетяни Василівни Белошапки. Представлене дослідження є цілісною і ґрунтовною науковою працею, що відповідає поставленим цілям та завданням і комплексно розкриває актуальні аспекти публічного управління в сфері екологічної безпеки, особливо в умовах правового режиму воєнного стану.

Варто відзначити, що нові наукові положення, висновки та практичні рекомендації авторки вирізняються глибокою обґрунтованістю, логічною послідовністю та інноваційністю. Дисертація яскраво засвідчує сформованість наукового світогляду й професійну зрілість дослідниці, а чітка практична спрямованість отриманих результатів додає праці особливої цінності.

Основні положення та підсумки дослідження мають очевидну теоретичну й прикладну значущість та можуть бути використані як основа для подальшого розвитку знань і практик у сфері публічного управління та адміністрування, зокрема щодо удосконалення організаційного механізму публічного управління в сфері екологічної безпеки.

Актуальність дисертаційного дослідження Т.В. Белошапки, високий науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих наукових висновків, пропозицій та рекомендацій, ступінь обґрунтованості наукової новизни дослідження, теоретична і практична значущість отриманих результатів, науковий стиль виконання дослідження та оформлення дають підстави зробити висновок, що дисертаційна робота Т.В. Белошапки на тему «Організаційний механізм функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки в Україні» за своїм змістом, науковою новизною і прикладною цінністю відповідає галузі знань «Публічне управління і адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019)», а Белошапка Тетяна Василівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління
та землеустрою

Класичного приватного університету

Павло ПОКАТАЄВ